

Maa- ja Metsätalousministeriö

Lausuntoviite

kirjaamo.mmm@gov.fi

VN/8175/2024

Metsästyslaissa säädettyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §, 4 § ja 5 §:n muuttamisesta

Asetusehdotuksen tavoitteena on parantaa erityisesti suden, karhun ja ilveksen suojelun ja kannanhoidon kansallista hyväksyttävyyttä ja sosioekonomista kestävyyttä luontodirektiivin 2.3 artiklan edellyttämällä tavalla. Tavoite on perusteltu ja kannatettava porotalouden näkökulmasta. Esitetyt muutokset lainsäädäntöön ovat kannatettavia ja hyviä. Muutokset ovat oikeansuuntaisia porotalouden harjoittamisen näkökulmasta. Kuitenkin muutoksien riittävyyttä on syytä kyseenalaistaa porotalouteen kohdistuvan peto-ongelman laajuuden sekä porovahinkojen kappale- ja euromäärän takia. Paliskuntain yhdistyksen porovahinkojen ja porokorvauksien tilastotietojen perusteella olisi lainsäädäntöä syytä tarkastella laajemmin, jotta porotalouden harjoittaminen perinteisin menetelmin olisi kannattavaa nyt ja tulevaisuudessa.

Vahinkoperusteiset poikkeusluvut

Hossa-Irnin paliskunta haluaa tuoda työryhmälle tiedoksi muita vahinkoperusteisiin poikkeuslupiin liittyviä asioita, joita tulisi ottaa huomioon. Seuraavaksi esitetyillä asioilla olisi näkemyksemme mukaan alueellisesti sekä valtakunnallisesti vaikutusta sosioekonomiseen kestävyYTEEN.

Ennaltaehkäisevät luvat

Suomen Riistakeskus on pitänyt vahinkoperusteisen poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä vähintään kolmea ko. maasuorpedon tappamana löytynyttä poroa poikkeuslupahakemuksen jättämistä kahdelta edeltävältä viikolta. Rajoittamalla raato laskentaa kahden viikon jaksoihin kasvattaa vain porovahinkojen määrää. Tämä vaatimus tarkoittaa käytännössä porojen ”syöttämistä” pedoille, kun pedoista on saatu havaintoja ennen vahinkoja. Paliskuntamme alueella Suomussalmen pohjoisosissa sekä Kuusamon eteläosissa poromiehet liikkuvat aktiivisesti maastossa seuraten porojen liikkeitä ja tämän avulla pedoista saadaan havaintoja yleensä etukäteen varsinkin, kun lumi on maassa. Sulan maan aikana pedot havaitaan pääsääntöisesti vasta raatojen löytyessä. Oletamme, että susikannan kasvu Kainuun eteläosissa, pohjoiskarjalassa ja pohjoissavossa sekä Venäjällä näkyy myös meidän alueellamme, koska pedot ja varsinkin sudet etsivät omaa reviiriä ja ravintoa, joten petovahinkojen ennaltaehkäisy on välttämätöntä kannattavan porotalouden näkökulmasta.

Vasatuoton kannalta lupien myöntäminen ennaltaehkäisevästi olisi välttämätöntä, koska suurin osa poroista ovat aidassa loppukevääseen saakka ja porovahinkoja ei tule, vaikka alueella petoja liikkuu. Kun porot vapautetaan vasomaan ja laiduntamaan sulan maan ajaksi pedot verottavat suuren osan vasatuotosta. Sulan maan aikana pyyntiä on vaikea toteuttaa, vaikka Riistakeskus myöntäisi poikkeusluvan. Suurin osa petojen tappamista vassoista jää löytymättä ja aiheuttaa näin ollen taloudellisia tappioita porojen omistajille ja pitkällä aikavälillä porojen määrä vähentyy paliskunnassa, koska omaa vasatuottoa ei ole. Vasahävikkiä ei myöskään tilastoida, vaan tilastoissa on mukana vain siitosporot.

Hossa-Irnin paliskunta esittää, että poikkeuslupa, etenkin suden pyyntiin, tulisi saada ennaltaehkäisevästi ilman raatomäärän kerryttämistä tai vaihtoehtoisesti vaadittua raatomäärää tulee pudottaa ja aikarajoite poistaa, jotta petovahinkojen määrää saataisiin leikattua nykyisestä.

Ravintohoukuttimen käyttö

Nykyinen lainsäädäntö ei anna selkeää mahdollisuutta ravintohoukuttimen käytölle poikkeuslupapyyntissä sulanmaan aikana. Etenkin sulanmaan aikana ravintohoukuttimen käytöllä mahdollistettaisiin petojen tarkka ja tehokas poisto. Tämä mahdollistaisi myös ennaltaehkäisevän poiston, koska pedot hyödyntävät helposti saatavilla olevaa ravintoa. Luonnonsuojelualueiden vuoksi alueellamme ei käytännössä voi ehkäistä ahmojen aiheuttamia vahinkoja. Ahman pyynti ravintohoukutinta käyttäen olisi tehokkaampaa ja pyynti saataisiin kohdistettua pienemmälle alueelle luonnonsuojelualueiden ja niiden suojavyöhykkeen ulkopuolella.

Hossa-Irnin paliskunta esittää, että ravintohoukuttimen käyttö tulee olla mahdollista ympärivuoden poikkeuslupa pyynnissä. Mikäli ravintohoukuttimen käyttö sallittaisiin, tehokkaan poistamisen perusteella poikkeusluvalla tulisi olla mahdollista käyttää metsästyslain 4 luvun 33 §:ssä mainittuja yöammuntaa varten tarkoitettuja tähtäyslaitteita, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa, sekä keinotekoisia valonlähteitä ja kohteita valaisevia laitteita.

Metsästysoikeus ja maastoliikenne

Vahinkoperusteista poikkeuslupa mahdollistaa pedon pyytämisen vain alueilla, joille on metsästysoikeus. Poronhoitoalueellamme on paljon yksityismaita, joille kaikille ei ole metsästysoikeutta petoja varten, ja lupien hankkiminen osallekaan yksityismaille on haasteellista ja jopa mahdotonta. Tämä estää tehokasta pyyntiä, koska pyyntialue pirstaloituu. Lisäksi maastoliikenne on kiellettyä ilman maanomistajan lupaa.

Tämän lisäksi poikkeuslupa pyyntiä ei katsota poronhoitotyöksi, jonka vuoksi ajoneuvolla liikuttaessa maastossa täytyy käyttää kypärää, mikä on haitaksi varsinkin pedon lopetustilanteessa. Lopetustilanteessa ei ole kuin maksimissaan muutamia sekunteja aikaa toimia maaston peitteisyyden vuoksi, joten kypärän poistaminen on tällaisessa tilanteessa mahdotonta ja heikentää tarkan lopetuslaukauksen ampumista.

Hossa-Irnin paliskunta esittää, että vahinkoperusteinen poikkeuslupa pitäisi voida käyttää ilman maanomistajan erikseen myöntämää lupaa. Lisäksi poikkeuslupapyyntissä maastoliikenne tulisi olla mahdollista ilman maanomistajan lupaa. Tämän lisäksi poikkeuslupa pyynti tulisi katsoa poronhoitotyöksi, jolloin kypäräpakko poistuisi maastoliikenteessä.

Poikkeuslupiin liittyvän byrokratian keventäminen

Kun poikkeuslupa on saatu, alueellamme täytyy hakea jokaiselle poikkeusluvalle erikseen lupa rajavyöhykkeelle sekä Hossan Kansallispuiston- sekä Martinselkosen luonnonsuojelualueelle. Tämä lisää viivettä aloittaa pyynti, ja tänä aikana pedot voivat liikkua pois pyyntilupa-alueelta. Rajavyöhykelupa on välttämätön etenkin rajan yli kulkevia susia tai susilaumoja pyydetäessä. Näiden lisäksi Metsähallitukselta haetaan erillistä metsästyslupaa ja maastoliikennelupaa.

16.6.2024

Pyynnin aloittamisesta on tehtävä aloittamis- ja lopettamisilmoitukset erävalvojalle, poliisille ja rajavartiostolle, sekä mahdollisesta pyynnistä rajavyöhykkeellä on ilmoitettava vielä erikseen Rajavartiolaitolkselle.

Poikkeuslupahakemusta varten on määritettävä pyyntialue, jota määrittää raatojen löytöpaikat. Suurpedot kuitenkin liikkuvat päivässäkin useita kymmeniä kilometrejä, jonka vuoksi pyyntialue tulisi olla mahdollisimman laaja. Varsinkin jos poikkeusluvan käsittelyssä on viivettä, niin pedot ennättävät poistua alueelta ennen pyynnin aloittamista, jolloin paliskunnalle on aiheutunut vain kustannuksia petovahinkojen ja lupahakemusten vuoksi.

Hossa-Irnin paliskunta esittää, että Metsähallituksen metsästys- ja maastoliikennelupa, rajavyöhyke- sekä kansallispuistolupa tulisi olla kausikohtainen tai poistaa kokonaan tai kuulua poikkeuslupakäytäntöön. Lisäksi pyyntiinlähtö- ja lopettamisilmoitukset pitäisi olla mahdollista tehdä vain yhdelle taholle. Lisäksi poikkeusluvan pyyntialue pitäisi myöntää mahdollisimman laajana.

Poikkeuslupiin liittyvät kustannukset

Poikkeusluvan hakemusmaksu sekä muut poikkeuslupa pyyntiin liittyvät maksut ovat tällä hetkellä luvanhakijan vastuulla, ja niistä aiheutuu huomattava menoerä vuosittain. Petokannan kasvaessa kustannukset jatkavat kasvuaan tulevana vuosina. Yhdistettynä muihin poikkeuslupapyyntiin liittyviin kuluihin, aiheuttaa pedot merkittävät kustannukset porotaloutta harjoittaville sekä Valtiolle itselleen.

Alueellamme poikkeuslupapyynnissä ei voi käyttää helikopteria rajavyöhykkeen läheisyyden takia. Helikopterin käyttö olisi hyvä sallia, koska pyynti sen avulla on paljon tehokkaampaa ja matalakustanteista pohjoisten paliskuntien kokemuksen perusteella. Miespyynti aiheuttaa pyynnin pitkittymistä useisiin päiviin ja näin ollen kustannukset kasvavat palkiselle sekä poromiehille ja muille jahtiin osallistuville.

Hossa-Irnin paliskunta esittää, että lupamaksut poistettaisiin tai ne kohdistuisivat vain niihin lupiin, joilla on saatu petoja poistettua. Lisäksi valtiolla olisi laajemmin korvattava pyynnistä aiheutuvia kustannuksia paliskunnille. Vahinkoa aiheuttavien petojen poistaminen pitäisi ensisijaisesti tehdä valtiolla. Valtion osallistuminen vahinkoa aiheuttavien petojen poistoon mahdollistaisi helikopterilla pyynnin rajavyöhykkeen läheisyydessä. Mikäli tämä ei ole mahdollista pitäisi helikopterin käyttö sallia rajan läheisyydessä tehokkaan pyynnin varmistamiseksi ja kustannuksien pienentämiseksi.

Hossa-Irnin paliskunta

Urho Väisänen
Poroisäntä